

ments del país, mentre que en la vida quotidiana es fa un repàs a les principals celebracions i associacions de caire cultural del municipi.

Carme Pi i Jaume Noró analitzen el període de més canvis, de principi de segle fins als anys 50. La industrialització comença a destacar, es comencen a produir millores en el camp de l'ensenyament. El darrer apartat explicat per Josep i Pere Gordí analitza els canvis de Mollet fins a l'actualitat. L'estudi de la població és molt rigorós i analitza els factors naturals i migratoris, l'estructura per sexes i edats i la mobilitat laboral dels habitants. Cal destacar el període 1960-1976 en la qual la població es quadruplicà. A nivell econòmic és en aquest període quan es produeix un creixement incontrolat provocat per la demanda de treballadors industrials en detriment de les activitats primàries que pràcticament desapareixen. El sector dels serveis, però, va trigar a desenvolupar-se sobretot per la proximitat amb Barcelona. Amb l'arribada de la democràcia aquests han anat millorant malgrat que encara en manquen alguns d'importants.

El desenvolupament urbanístic iniciat l'any 1913 amb el plànol de Domènec Sugrañes, el Pla Comarcal de 1961 i el de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (1968) no impedeixen el creixement incontrolat del municipi. El Pla d'Ordenació Urbanística del 1982 intenta solucionar aquesta situació, malgrat la conflictiva zona de Gallecs. Aquest pla també preten racionalitzar el creixement i dotar cada barri dels serveis que necessita i també solucionar els problemes de circulació que, malgrat la variant de la Nacional-152, encara continuen.

El llibre conté, gairebé a cada plana, un conjunt de fotografies, reproduccions de documents, arbres geneològics, gràfics i dibuixos que li donen molta agilitat i el fan molt amè. Un conjunt de textos i definicions que generalment tenen relació amb el contingut resulten de gran utilitat, bé sia per clarificar termes en concret o per ampliar espectes, fets o personatges esmentats.

Clou el llibre una cronologia bàsica del municipi des de l'any 993 fins a l'actualitat, i la relació de personatges il·lustres que han visitat la ciutat en els darrers anys. Resulten de molt interès els tres itineraris proposats, establerts amb criteris cronològics i on es destaquen els elements històrics més importants de Mollet que encara avui podem veure. La bibliografia és per capítols molt extensa i actualitzada.

Moledo-Mollet, 993-1993 ha suposat un gran esforç recopilatori de la història de Mollet que pot esdevenir la base per a investigacions posteriors. Es tracta, per tant, d'una aportació imprescindible per a la difusió i el coneixement per part dels lectors i dels mateixos molletans de la seva història i de l'evolució, fins a la configuració actual, de la seva pròpia ciutat.

Pere Ribas i Garriga

GRANOLLERS A L'ANTIGUITAT **Josep Estrada i Garriga**

Editorial Tarafa - Revisió del Vallès. Granollers 1993

En el mes de desembre de l'any passat, la premsa local es feia ressò de la presentació d'una nova publicació, una publicació que feia esment de la història antiga de la comarca i, més concretament, de la ciutat de Granollers. Nosaltres des d'aquestes línies ens volem afegir a aquest ressò, i excusar el retard, amb la satisfacció que suposa tenir a les mans aquesta obra.

Val a dir que aquesta publicació, tan esperada pels seguidors de l'arqueologia comarcal, ha arribat com una sorpresa en forma de regal de reis. Per què diem això? Doncs perquè l'obra que ara ens presenta el senyor Estrada és el resum de tota la seva vida a l'entorn de l'arqueologia i és el recull de les notes més destacades que nosaltres, els afeccionats i els membres de l'Àrea d'Arqueologia, tantes vegades havíem demanat que publicués.

Parlar de la figura del senyor Estrada, segurament, és repetir el que moltes persones saben, que es tracta de l'exponent més rellevant de l'arqueologia de la nostra comarca i directament o indirectament el mestre de tots els qui ens hem apropiat a aquest món. L'amabilitat com respon a les consultes i la predisposició a oferir el seu ajut, configuren aquest autor com un gran exemple a seguir.

Granollers a l'antiguitat, malgrat el que el títol indica, no és una obra exclusiva sobre la nostra ciutat, sinó que va més enllà i tracta de tot el seu entorn, és a dir, de tota la comarca. El text està dividit en sis apartats. S'inicia amb una presentació a cura del senyor Jordi Pardo, el qual fa esment al gran reconeixement de l'autor.

El primer apartat tracta de les etapes històriques

viscudes a la comarca, s'inicia en el paleolític i arriba a època romana. L'autor fa una breu explicació de les característiques evolutives de cada època, centrant l'explicació en exemples destacats de les troballes fetes al Vallès Oriental o a alguna altra comarca de Catalunya.

Després de la breu introducció al món general de la història, reflexió obligada per altra banda, per tal de centrar i facilitar al lector la posterior comprensió de l'obra, entrem en el segon apartat on s'adapta el guió de les etapes històriques a un model concret: la ciutat de Granollers. Cal destacar d'aquest apartat la troballa d'un fragment ceràmic, que és la més antiga a la ciutat i, per tant, el punt de partida de l'estudi, l'any 2.800 aC.

L'apartat número tres diríem que és el plat fort de l'obra, un recull de notes de les troballes arqueològiques fetes a Granollers des de l'any 1891 fins al 1990, organitzades cronològicament a manera de diari. S'hi fa esment de les troballes que va documentar l'autor tant per obres casuals de remodelació del municipi com excavacions que s'han pogut fer. També recull les notícies publicades pels diaris locals que fan esment de qualsevol de les troballes i, sobretot, amb una importància cabdal la informació de tipus oral. És, encara que d'una manera senzilla i amb un lèxic un xic col·loquial, una informació d'un valor inestimable, ja que si en un primer moment una troballa pot semblar aïllada, en un futur pot ser el testimoni d'una gran resta i configurar la història i l'urbanisme de la població.

En el quart apartat s'actualitza i s'exposen els criteris que va seguir l'autor en la seva hipòtesi sobre el mot *Semproniana*, el qual molt encertadament va identificar com una *mansio* situada en el terme de l'actual Granollers. Aquesta *mansio* és un dels punts en l'itinerari dels Vasos Apol·linars, que fan esment a la via que venint des de Cadis creuava la comarca en direcció a Roma.

En el cinquè i últim apartat de la seva explicació, l'autor seguint la línia oberta en el capítol precedent, parla de l'evolució de Granollers ja com a nucli romà i com per la seva estratègica situació (punt on es troben vies de comunicació importants) va desenvolupant-se com a espai habitacional dintre el marc de la cultura i urbanística romana.

Per finalitzar hi ha un sisè apartat molt interessant de la bibliografia de cada un dels anteriors apartats. Aquesta bibliografia la trobem indicada al llarg dels texts com a cites numerades i serviran al lector curiós per profunditzar els temes que més li hagin motivat. Al llarg del llibre trobarem fotografies significatives, gràfiques, plànols, mapes i altres explicacions didàctiques que serveixen per complementar i enriquir, més encara, la documentació que l'autor ens presenta.

Per últim direm que estem davant d'una obra molt

didàctica a l'abast de tots els públics. De ben segur, a partir d'aquests moments, com ha succeït amb les anteriors obres d'aquest autor, aquest llibre es convertirà en una obra d'obligada referència per la nostra història tant futura com passada.

Purificació Pérez Martín

LA TRANSFORMACIÓ DEL VALLÈS ORIENTAL AA.VV.

Col·lecció Catalunya Comarcal, Caixa de Catalunya, Barcelona, 1994

Han calgut disset anys perquè la col·lecció d'estudis econòmics «Catalunya Comarcal», s'arribés a concloure. Els canvis econòmics en el territori català han estat intensos i continuats; la transformació de les administracions locals ha estat molt significativa i les pròpies delimitacions comarcals —en alguns casos— han estat modificades. No obstant això, els propòsits inicials de la col·lecció —donar a conèixer la realitat econòmica de cada comarca— s'han mantingut, aconseguint en cada cas, més enllà de les dificultats creades per les diferències temporals, oferir un estudi —en força casos sense precedents— de les activitats econòmiques de cada comarca.

La consecució d'aquest objectiu ha estat en bona part deguda al fet que s'ha permès una adequada flexibilitat en l'orientació metodològica dels estudis que integren la col·lecció. Cada estudi havia de ser una obra de síntesi i una panoràmica sobre l'economia comarcal, però cada autor o equip podia desenvolupar